

3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. СІМЕЙНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

DOI:10.35774/app2026.01.111
УДК 347.2 : 341.9 : 342.7

Євгенія Дуліба,

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри конституційного права і галузевих
дисциплін Навчально-наукового інституту
права Національного університету водного
господарства та природокористування.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2651-4977>

Наталія Чудик,

доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри теорії права та
конституціоналізму Західноукраїнського
національного університету.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0649-2715>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМПЕНСАЦІЮ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ ЧИ ЗРУЙНОВАНЕ НЕРУХОМЕ МАЙНО ІНОЗЕМЦЯ- МИ, ЯКІ ІММІГРУВАЛИ В УКРАЇНУ НА ПОСТІЙНЕ ПРОЖИВАННЯ

У статті розкрито актуальні проблеми реалізації права на компенсацію за пошкоджене чи зруйноване нерухоме майно іноземцями, які іммігрували в Україну на постійне проживання. Проаналізовано норми Конституції України, міжнародно-правових актів, положення цивільного та спеціального законодавства. В ході дослідження проблеми використано системно-структурний підхід, юридично-догматичний метод і тлумачення норм права, порівняльно-правовий метод. Встановлено, що іноземці-іммігранти є повноцінними учасниками цивільних правовідносин, мають право набувати у власність нерухоме майно, користуватися ним та розпоряджатися ним, а також розраховують на належний правовий захист у разі його пошкодження або знищення.

© Євгенія Дуліба, Наталія Чудик, 2026

Аналіз національного законодавства та судової практики надав можливість зробити висновок, що ані порядок, передбачений Законом України № 2923-IX, ані наявний порядок розгляду справи у цивільному судочинстві не забезпечує ефективний захист права на отримання компенсації за пошкоджене/знижене нерухоме майно для іноземців, які постійно проживають в Україні. Національний механізм компенсації для них є недоступним у зв'язку з обмеженням суб'єктного складу, судовий механізм хоча й формально відкритий після зміни підходів до застосування юрисдикційного імунітету, проте залишається малоефективним через неможливість виконання відповідних судових рішень, а міжнародні механізми мають довготривалий та невизначений характер реалізації.

Запропоновано розширення переліку осіб, які мають право на отримання компенсації за пошкоджене/зруйноване нерухоме майно відповідно до Закону № 2923-IX, зокрема шляхом надання такого права іноземцям, які іммігрували до України на постійне місце проживання, що сприятиме забезпеченню принципів рівності, недискримінації та ефективного захисту права власності.

Ключові слова: компенсація, пошкоджене/зруйноване нерухоме майно, органи місцевого самоврядування, іноземці, іммігранти, право власності, захист прав, житлова політика, збройна агресія.

Duliba Ye., Chudyk N.

Current Issues in the Implementation of the Right to Compensation for Damaged or Destroyed Real Estate by Foreigners who Have Immigrated to Ukraine for Permanent Residence

The article deals with the current issues related to the implementation of the right to compensation for damaged or destroyed real estate by foreigners who have immigrated to Ukraine for permanent residence. The provisions of the Constitution, international legal instruments, as well as civil and special legislation are analysed. In the course of the study, a systemic-structural approach, a legal-dogmatic method, an interpretation of legal norms, and a comparative law method were employed. It is established that immigrant foreigners are full participants in civil legal relations, have the right to acquire ownership of real estate, use and dispose of it, and are entitled to adequate legal protection in the event of its damage or destruction.

The analysis of national legislation and judicial practice made it possible to conclude that neither the procedure established by the Law of Ukraine No. 2923-IX nor the existing procedure for civil proceedings ensures effective protection of the right to compensation for damaged or destroyed real estate for foreigners permanently residing in Ukraine. The national compensation mechanism is inaccessible to them due to restrictions on the range of eligible persons; the judicial mechanism, although formally available following changes in the approach to jurisdictional immunity, remains ineffective due to the impossibility of enforcing relevant court decisions, while international mechanisms are characterized by a prolonged and uncertain implementation period.

It is proposed expanding the list of persons entitled to compensation for damaged or destroyed real estate under the Law of Ukraine No. 2923-IX, in particular by granting such a right to foreigners who have immigrated to Ukraine for permanent residence. This would contribute to ensuring the principles of equality, non-discrimination, and effective protection of property rights.

Keywords: compensation, damaged/destroyed real estate, foreigners, immigrants, local authorities, property rights, protection of rights, housing policy, armed aggression.

Постановка проблеми. Законом України від 23 лютого 2023 року № 2923-IX «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації (далі – рф) проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією рф проти України» (далі – Закон № 2923-IX) [1] визначений порядок надання компенсації за пошкодження/знищення окремих об'єктів нерухомого майна та коло осіб, які мають право на її отримання. Утворення в органах місцевого самоврядування комісій з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна зумовило значну кількість звернень громадян України за отриманням відповідної компенсації за пошкоджене чи зруйноване нерухоме майно. Разом із тим питання реалізації права на компенсацію для іноземцям, які іммігрували до України на постійне місце проживання, залишається належним чином не врегульованим, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі визначення суб'єктів отримання компенсації за пошкоджені/зруйновані об'єкти житлової нерухомості приділено недостатньо уваги в наукових дослідженнях. В основному вчені зосереджували свою увагу на правових аспектах процедур відшкодування шкоди, завданої збройною агресією російської федерації (Н. Онищенко та інші [2], О. Г. Предместніков та інші [3], І. Голубенко і К. Шпак [4], О. Гавриленко [5], О. Вітко [6]). Водночас, незважаючи на наявність

наукових напрацювань, питання відшкодування шкоди іноземцям, які іммігрували до України на постійне місце проживання не досліджено, що і зумовлює проведення цього дослідження.

Метою статті є висвітлити проблеми обмеження права іноземців, які іммігрувати до України на постійне проживання, на отримання компенсації за пошкоджене/зруйноване майно відповідно до порядку, передбаченого Законом № 2923-IX. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: формально-юридичний, статистичний, узагальнення, логіко-правовий.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто почати з того, що відповідно до статті 25 Загальної декларації прав людини [7], статті 11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [8], статті 48 Конституції України [9] кожна людина має право на достатній життєвий рівень, невід'ємною частиною якого є право на житло. Закон України від 13.01.2026 № 4751-IX «Про основні засади житлової політики» (далі – Закон № 4751-IX) не лише закріплює право кожної особи побудувати або набути у власність житло (стаття 7), а й встановлює гарантії забезпечення його реалізації (стаття 33) [10].

Сьогодні одним із пріоритетів житлової політики є надання компенсації за пошкоджене, знищене (зруйноване) житло у випадках, визначених законом (пп.4 п.2 статті 4). Цей пріоритет конкретизовано у статті 35 Закону № 4751-IX «Компенсація як спосіб захисту права на житло», де зазначено, що «... особи, житло яких належало їм на праві власності та було пошкоджено/знищено/зруйновано внаслідок збройної агресії, терористичних актів, бойових дій, диверсій, внутрішніх або міжнародних конфліктів, надзвичайних ситуацій, мають право на поновлення порушених прав шляхом відновлення житла в рамках реалізації відповідних програм або надання компенсації» [10]. До того ж у цій статті конкретизовано, що держава забезпечує доступ до реалізації механізмів поновлення порушених майнових прав осіб, житло яких пошкоджено/зруйноване внаслідок збройної агресії. Це положення корелюється з положеннями статті 34 Закону № 4751-IX, де зазначено, що «... держава забезпечує особам належні та рівні умови для захисту права на житло» [10] та статті 386 Цивільного кодексу України, згідно з яким «... держава забезпечує рівний захист прав усіх суб'єктів права власності» [11].

У контексті нашої теми, варто зазначити, що у статті 26 Конституції України закріплено положення, що «... «іноземці...», що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, які і громадяни України - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України» [9]. Аналогічне положення міститься і у статті 3 Закону України від 22.09.2011 № 3773-VI «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [12] (далі – Закон № 3773-VI). Відповідно до ч.1 статті 4 Закону № 3773-VI іноземці можуть іммігрувати в Україну на постійне проживання [12]. Водночас відповідно до статті 1 Закону України від 07.06.2001 № 2491-III «Про імміграцію» [13] імміграція – це прибуття в Україну чи залишення в Україні у встановленому законом порядку іноземців на постійне проживання. Для цього іноземець повинен отримати дозвіл на імміграцію, який є підставою для оформлення посвідки на постійне проживання. Посвідка на постійне проживання посвідчує особу іноземця і підтверджує його право на постійне проживання в Україні.

За даними Державної служби міграції України в нашій державі у 2021 (станом на 31 грудня 2021 року) на обліку перебувало 303 115 іммігрантів, у 2022 (станом на 31 грудня 2022 року) році – 305024 іммігранта, у 2023 році (станом на 31 грудня 2023 року – 305744 іммігранта, у 2024 році (станом на 31 грудня 2024 року – 308 204 іммігранта, у 2025 році (станом на 31 грудня 2025 року) – 305 982 іммігранта [14], що свідчить про стабільну присутність значної кількості іноземців, інтегрованих у суспільне та економічне життя України.

Таким чином, іноземці, які постійно проживають в Україні на законних підставах, користуються правами, рівними з громадянами України щодо набуття, володіння, користування та правового захисту об'єктів житлової нерухомості. Звідси слідує, що державна житлова політика України ґрунтується на принципі недискримінації, що забезпечує іноземцям в цілому, так і іноземцям-іммігрантам, можливість не лише володіти житлом, а й реалізовувати право на його захист.

Водночас Закон № 2923-IX [1], який визначає порядок звернення за отриманням компенсації за пошкоджені/знищені об'єкти нерухомого майна, встановлює обмеження щодо суб'єктивного складу осіб, які мають право на таку компенсацію. Так, зокрема, відповідно до статті 2 Закону № 2923-IX отримувачами компенсації за пошкоджене/знищене нерухоме майно є виключно фізичні особи-громадяни України, які є власниками відповідного нерухомого майна (квартири, будинку садибного типу, інших житлових приміщень в будівлі, садові та дачні будинки) або ж майнових прав на житлові об'єкти незавершеного будівництва, замовниками будівництва, інвесторами об'єктів будівництва, членами житлово-будівельних кооперативів, які викупили об'єкти нерухомого майна, але не оформили право власності на нього, їхні

спадкоємці, а також об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, управителі багатоквартирних будинків чи житлово-будівельних кооперативів [1].

Отже, у разі звернення іноземців, які постійно проживають на території України та мають посвідку на постійне проживання, із заявами до комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна, такі заяви не підлягають задоволенню, у зв'язку з чим відповідні комісії приймають рішення про відмову у наданні компенсації, яке затверджується виконавчим органом місцевого самоврядування. Це узгоджується з статтею 6 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України [9].

У національній судовій практиці також сформовано підхід щодо неможливості отримання компенсації іноземцями у порядку, передбаченому Законом № 2923-ІХ. Зокрема, Донецький окружний адміністративний суд у справі № 200/5556/23 дійшов висновку, що громадянин Вірменії, який постійно проживає в Україні та, квартира якого зруйнована внаслідок ракетного обстрілу, не може бути отримувачем компенсації у розумінні Закону № 2923-ІХ у зв'язку з тим, що предметом його регулювання є правовідносини щодо надання компенсації виключно громадянам України [15]. Аналогічну позицію підтримали Перший апеляційний адміністративний суд (постанова від 14 січня 2025 року) [16], а також Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду (постанова від 25 квітня 2025 року) [17]. При цьому Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду додатково зазначив, що відповідні обмеження не є дискримінацією за ознакою громадянства, а є «... проявом суверенного права держави регулювати соціально-економічні відносини у контексті національних інтересів та безпеки», а також підкреслив, що «... в умовах дефіциту фінансових ресурсів, спричиненого війною, обмеження права іноземців на компенсацію є об'єктивною необхідністю, зумовленою пріоритетністю підтримки громадян України задля збереження економічної стабільності та забезпечення належного рівня соціального захисту населення» [17]. Водночас суди всіх інстанцій звернули увагу на те, що в цілому, іноземці не позбавлені права на захист своїх майнових інтересів іншими способами. Зокрема, у статті 16 Цивільного кодексу України закріплено право кожного звертатися до суду за захистом свого особистого немайнового та майнового права та інтересу [11].

У цьому контексті слід звернути увагу на те, що починаючи з 2014 року в Україні судами розглядаються справи щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої в період проведення антитерористичної операції. Так, зокрема, відповідно до статті 19 Закону України від 20.03.2003 № 638-ІV «Про боротьбу з тероризмом» відшкодування шкоди, заподіяної фізичним особам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України і з наступним стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду [18].

Водночас у переважній більшості випадків суди відмовляли у задоволенні позовів до рф, посилаючись на положення статті 79 Закону України від 23 червня 2005 року № 2709-ІV «Про міжнародне приватне право», відповідно до якого пред'явлення позову до іноземної держави, залучення іноземної держави до участі у справі як відповідача або третьої особи можуть бути допущені лише за згодою компетентних органів відповідної держави [19]. Таким чином, за відсутності згоди рф ця країна не могла бути залучена як відповідач у судовому процесі. Зазначений підхід відповідав загальноновизнаному принципу судового імунітету держави (лат. *par in parem non habet imperium*), закріпленому, зокрема, у Європейській конвенції про імунітет держав (1972) та Конвенції ООН про юрисдикційні імунітети держав та їх власності (2004), якими встановлено імунітет держави та її власності від юрисдикції судів іншої держави [20; 21].

Однак у 2022 році судова практика з цього питання зазнала суттєвих змін. У постанові Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховний Суд від 14 квітня 2022 року у справі № 308/9708/19 зазначено про відсутність судового імунітету рф у справах про відшкодування шкоди, завданої внаслідок збройної агресії, а також про розгляд та вирішенням судом України як належним та повноважним судом такої категорії справ. Свою позицію суд обґрунтував тим, що «... країна-агресор діяла не у межах свого суверенного права на самооборону, навпаки віроломно порушила усі суверенні права України, діючи на її території, а тому безумовно надалі не користується у такій категорії справ своїм судовим імунітетом» [22]. Аналогічну позицію відображено і у постанові Першої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду від 18 травня 2022 року у справі № 760/17232/20-ц, де зазначено, що «... підтримання юрисдикційного імунітету рф позбавить позивача ефективного доступу до суду для захисту своїх прав, що є несумісним з положенням пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних прав» [23], адже обов'язок держави є забезпечувати захист прав і свобод людини і громадян судом. Відтоді у більшості проваджених у справах позовні вимоги були задоволені та прийняті рішення

про відшкодування шкоди, при цьому суми матеріальної та моральної шкоди присуджувалися в мільйонах гривень. Наприклад, станом на січень 2023 року сума відшкодування шкоди, завданих рф становила понад 173 млн. грн [24], а в рішенні Держинського районного суду м. Харкова від 22 листопада 2023 року у справі № 638/12435/23 було постановлено стягнути з рф 262 млн. грн [25].

Разом з тим, сьогодні виконання таких судових рішень є фактично неможливим у зв'язку з відсутністю ефективного механізму звернення стягнення з рф та може бути реалізоване лише шляхом включення вимог про відшкодування до Реєстру збитків України з подальшою перспективою їх відшкодування.

Варто також звернути увагу на те, що у зв'язку з ухваленням українськими судами рішень про відшкодування матеріальної та моральної шкоди з рф, які залишаються невиконаними, сформувався інша судова практика звернення громадян України з позовами до держави Україна щодо відшкодування шкоди, завданої невиконанням таких судових рішень. Так, наприклад, ухвалою Подільського районного суду м. Полтави від 17 січня 2025 року у справі № 553/88/25 прийнято до розгляду позовну заяву особи до України про відшкодування моральної та матеріальної шкоди за невиконання рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 27 лютого 2023 року у справі № 760/17232/20 про стягнення з рф на його користь моральної шкоди у розмірі 1 000 000,00 грн, а також щодо неініціювання питання внесення змін до чинного законодавства з метою виконання зазначеного рішення [26]. По цій справі суди першої та апеляційної інстанції відмовили в задоволенні позову та вказали на той факт, що «... за відсутності встановленого факту протиправності дій державного органу та факту спричинення шкоди та їх причинно-наслідкового зв'язку не є безумовною підставою для покладення на державу Україна в особі відповідного органу обов'язку з відшкодування моральної шкоди» [26; 27]. До того ж Перша судова палата Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду у постанові від 14 січня 2026 року по цій справі зазначила, що «... відсутність національних механізмів виконання на території України судових рішень, постановлених національними судами проти країни агресора, не перешкоджає особам, постраждалим від збройної агресії рф, звернутися до міжнародного Реєстру збитків для України» (заява А 3.1 «Пошкодження або знищення житлового нерухомого майна») [28].

Однак як показує досвід діяльності Комісії ООН з питань компенсації, що приймала та розглядала заяви та виплачувала компенсацію за шкоду, понесену в результаті вторгнення Іраку та окупації Кувейту, процес прийняття, розгляду та присудження компенсацій в міжнародному Реєстрі збитків для України розтягнеться на роки. Так, зокрема, вищезгадана Комісія була створена у травні 1991 році, а закінчила свій мандат у січні 2022 року [29].

Висновки. Аналіз національного законодавства та судової практики дає підстави стверджувати, що ані порядок, передбачений Законом України № 2923-IX, ані наявний порядок розгляду справи у цивільному судочинстві не забезпечує ефективний захист права на отримання компенсації за пошкоджене/знижене нерухоме майно для іноземців, які постійно проживають в Україні. Національний механізм компенсації для них є недоступним у зв'язку з обмеженням суб'єктного складу, судовий механізм хоча й формально відкритий після зміни підходів до застосування юрисдикційного імунітету, проте залишається малоефективним через неможливість виконання відповідних судових рішень, а міжнародні механізми мають довготривалий та невизначений характер реалізації. Таким чином, наявна ситуація свідчить про відсутність цілісного та ефективного правового механізму захисту майнових прав іноземців-іммігрантів у разі пошкодження чи знищення житла внаслідок збройної агресії, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення законодавчого регулювання у цій сфері.

Сьогодні у Верховній Раді України зареєстрований проєкт Закону України від 14.03.2024 № 11085, в якому пропонується розширити перелік категорій осіб, які мають право на отримання компенсації за пошкоджене/знищене майно. Так, зокрема, цей проєкт пропонує доповнити перелік суб'єктів, хто має право на компенсацію, іноземцями, які здійснюють свою господарську діяльність на території України, та є власниками пошкоджених/знищених об'єктів нерухомого майна та зазнали прямих матеріальних збитків внаслідок збройної агресії РФ проти України [30]. Про те, на мою думку, цей законопроєкт є дискримінаційний по відношенню до іноземців, які мають власне майно і не здійснюють господарську діяльність на території України. У пояснювальній записці ініціатори цього закону зазначають, що саме через те, що іноземці, що здійснюють свою господарську діяльність на території України та сплачують податки до бюджету країни, повинні мати право на отримання компенсації за пошкоджене/зруйноване нерухоме майно. Однак виходячи з логіки ініціаторів цього законопроєкту, ті іноземці, що не здійснюють господарської діяльності, однак офіційно працюють в Україні та сплачують податки, також повинні мати право на отримання компенсації за пошкоджене/зруйноване майно.

Ми вважаємо, що з метою гарантування захисту майнових прав іноземців, які постійно проживають на території України, доцільним є розширення переліку осіб, які мають право на отримання компенсації за пошкоджене/зруйноване нерухоме майно відповідно до Закону № 2923-IX. Це дозволить зазначеним особам реалізовувати своє право на захист права власності, а також сприятиме утвердженню конституційних засад України як демократичної, соціальної та правової держави.

Список використаних джерел

1. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 23 лютого 2023 року № 2923-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-IX#Text> (дата звернення: 04.02.2026).
2. Onishchenko N., Teremetskyi V., Bila V., Chechil Yu., Kostenko M. Judicial and extrajudicial proceedings to compensate for damages caused by armed conflicts: experience of Ukraine. *Lex Humana*. 2023. Vol. 15. № 3. P. 522–537.
3. Предместніков О. Г., Лещенко С. О., Ковташ В. Д. Компенсація за зруйноване житло: взаємодія «Відновлення», судового захисту та страхових механізмів. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17802169>.
4. Голубенко І. І., Шпак К. О. Правові аспекти відшкодування шкоди та збитків, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок збройної агресії російської федерації. *Наукові перспективи*. 2023. № 4 (34) DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-384-396](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-384-396).
5. Гавриленко О. О. Правова основа відшкодування шкоди, завданої фізичним особам та юридичним особам приватного права внаслідок повномасштабної війни російської федерації проти України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. С. 51–58. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.8> (дата звернення: 07.02.2026).
6. Вітко О. Ю. Стягнення шкоди з російської федерації, завданої суб'єктам господарювання в Україні внаслідок порушення норм міжнародного права збройних конфліктів. *Dictum Factum*. 2023. № 2(14). С. 173-181. DOI <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2023-2-14-173-181>.
7. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 10.02.2026).
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 19.10.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.
9. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.02.2026).
10. Про основні засади житлової політики: Закон України від 13.01.2026 №4751-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4751-20#Text> (дата звернення: 07.02.2026).
11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 07.02.2026).
12. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 07.02.2026).
13. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14> (дата звернення: 05.02.2026).
14. Статистичні дані ДМС України. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html> (дата звернення: 10.02.2026).
15. Рішення Донецького окружного адміністративного суду від 30.09.2024 року по справі № 200/5556/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121967435> (дата звернення: 10.02.2026).
16. Постанова Першого апеляційного адміністративного суду від 14 січня 2025 року по справі 200/5556/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124393330> (дата звернення: 10.02.2026).
17. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного суду від 25 квітня 2025 року № 200/5556/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126885224> (дата звернення: 10.02.2026).
18. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

19. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 року №2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.
20. European Convention on State Immunity (ETS No. 074). URL: <https://www.coe.int/ru/web/conventions/-/council-of-europe-european-convention-on-state-immunity-ets-no-074-translations> (дата звернення: 10.07.2026).
21. United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property General Assembly resolution 59/38 of 2 December 2004. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/4_1_2004_resolution.pdf (дата звернення: 06.02.2026).
22. Постанова Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду від 14 квітня 2022 року у справі № 308/9708/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104086064> (дата звернення: 11.02.2026).
23. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 18 травня 2022 року у справі № 760/17232/20-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104635312> (дата звернення: 10.02.2026).
24. Понад 173 млн. грн. відшкодування вже присудили РФ українські суди. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/courts-ua-russia> (дата звернення: 10.02.2026).
25. Рішення Дзержинського районного суду м. Харкова від 22 листопада 2023 року у справі № 638/12435/23. URL: <https://opendatabot.ua/court/115160289-c93b6ef5b2ae5ef046cd64b7867454fa> (дата звернення: 10.02.2026).
26. Ухвала Подільського районного суду м. Полтави від 17 січня 2025 року у справі № 553/88/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124511932> (дата звернення: 10.02.2026).
27. Постанова Полтавського апеляційного суду від 26 червня 2025 року у справі 553/88/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128698874> (дата звернення: 10.02.2026).
28. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 14 січня 2026 року у справі № 553/88/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578770> (дата звернення: 11.02.2026).
29. The United Nations Compensation Commission. URL: <https://uncc.un.org/en/who-we-were/uncc-glance> (дата звернення: 12.02.2026).
30. Про внесення змін до Закону України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України щодо розширення переліку категорій осіб, які мають право на отримання компенсації за пошкоджене майно»: проєкт Закону України від 14.03.2024 № 11085. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/43828> (дата звернення: 12.02.2026).

References

1. *Pro kompensatsiiu za poshkodzhennia ta znyshchennia okremykh katehorii obiektiv nerukhomoho maina vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychynenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy, ta Derzhavnyi reiestr maina, poshkodzhеноho ta znyshchenoho vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychynenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy* [On compensation for damage to and destruction of certain categories of real property resulting from hostilities, terrorist acts, and sabotage caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, and the State Register of Property Damaged and Destroyed as a Result of Hostilities, terrorist acts, and sabotage caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 23 liutoho 2023 roku № 2923-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-IX#Text> [in Ukrainian].
2. Onishchenko, N., Teremetskyi, V., Bila, V., Chechil, Yu. & Kostenko, M. (2023). Judicial and extrajudicial proceedings to compensate for damages caused by armed conflicts: experience of Ukraine. *Lex Humana*, 15(3), 522–537 [in Ukrainian].
3. Predmestnikov, O. H., Leshchenko, S. O., & Kovtash, V. D. (2025). Kompensatsiia za zruinovane zhytlo: vzaiemodiia «ieVidnovlennia», sudovoho zakhystu ta strakhovykh mekhanizmiv [Compensation for destroyed housing: the interaction of «e-Restoration» judicial protection, and insurance mechanisms]. *Ukrainskyi polityko-pravovyi dyskurs - Ukrainian political and legal discourse*, 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17802169> [in Ukrainian].
4. Holubenko, I. I., & Shpak, K. O. (2023). Pravovi aspekty vidshkoduvannia shkody ta zbytkiv, zavdanykh fizychnym ta yurydychnym osobam vnaslidok zbroinoiu ahresii rosiiskoi federatsii [Legal aspects of compensa-

- tion for harm and losses caused to individuals and legal entities as a result of armed aggression by the Russian Federation]. *Naukovi perspektyvy - Scientific Perspectives*, 4 (34). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-384-396](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-384-396) [in Ukrainian].
5. Havrylenko, O. O. (2024). Pravova osnova vidshkoduvannia shkody, zavdanoi fizychnym osobam ta yurydychnym osobam pryvatnoho prava vnaslidok povnomasshtabnoi viiny rosiiskoi federatsii proty Ukrainy [Legal Basis for Compensation for Harm Caused to Individuals and Legal Entities under Private Law as a Result of the Russian Federation's Full-Scale War Against Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu - Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 51-58. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.8> [in Ukrainian].
 6. Vitko, O. (2023). Stiahnennia shkody z rosiiskoi federatsii, zavdanoi subiektam hospodariuvannia v Ukraini vnaslidok porushennia norm mizhnarodnoho prava zbroinykh konfliktiv [Recovery of damages from the Russian Federation for harm caused to business entities in Ukraine as a result of violations of the rules of international law of armed conflict]. *Dictum Factum*, 2(14), 173-181. DOI <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2023-2-14-173-181> [in Ukrainian].
 7. *Zahalna deklaratsiia prav liudyny [Universal Declaration of Human Rights]* vid 10.12.1948. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
 8. *Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]* vid 19.10.1973. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text [in Ukrainian].
 9. *Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]* vid 28.06.1996. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 10. *Pro osnovni zasady zhytlovoi polityky [On the Basic Principles of Housing Policy]: Zakon Ukrainy* vid 13.01.2026 № 4751-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4751-20#Text> [in Ukrainian].
 11. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]* vid 16.01.2003 № 435-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
 12. *Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva [On the Legal Status of Foreigners and Stateless Persons]: Zakon Ukrainy* vid 22.09.2011 № 3773-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> [in Ukrainian].
 13. *Pro immihratsiiu [On Immigration]: Zakon Ukrainy* vid 07.06.2001 № 2491-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14> [in Ukrainian].
 14. *Statystychni dani DMS Ukrainy [Statistical data from the State Migration Service of Ukraine]*. Retrieved from <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html> [in Ukrainian].
 15. *Rishennia Donetskoho okruzhnogo administratyvnoho sudu [Decision of the Donetsk District Administrative Court]* vid 30.09.2024 roku po spravi №200/5556/24. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121967435> [in Ukrainian].
 16. *Postanova Pershoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu [Ruling of the First Administrative Court of Appeal]* vid 14 sichnia 2025 roku po spravi 200/5556/24. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124393330> [in Ukrainian].
 17. *Postanova Kasatsiinoho administratyvnoho sudu u skladi Verkhovnoho sudu [Decision of the Administrative Cassation Court within the Supreme Court]* vid 25 kvitnia 2025 roku № 200/5556/25. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126885224> [in Ukrainian].
 18. *Pro borotbu z teroryzmom [On Combating Terrorism]: Zakon Ukrainy* vid 20.03.2003 № 638-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> [in Ukrainian].
 19. *Pro mizhnarodne pryvatne pravo [On Private International Law]: Zakon Ukrainy* vid 23 chervnia 2005 roku № 2709-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> [in Ukrainian].
 20. *European Convention on State Immunity (ETS No. 074)*. Retrieved from <https://www.coe.int/ru/web/conventions/-/council-of-europe-european-convention-on-state-immunity-ets-no-074-translations> [in Ukrainian].
 21. *United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property General Assembly resolution 59/38 of 2 December 2004*. Retrieved from https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/4_1_2004_resolution.pdf [in Ukrainian].
 22. *Postanova Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho sudu [Decision of the Third Judicial Chamber of the Civil Cassation Court within the Supreme Court]* vid 14 kvitnia 2022 roku u spravi № 308/9708/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104086064> [in Ukrainian].

23. *Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu [Ruling of the First Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation]* vid 18 travnia 2022 roku u spravi № 760/17232/20-ts. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104635312> [in Ukrainian].
24. *Ponad 173 mln hrn vidshkoduvannia vzhe prysudyly Rf ukrainski sudy [Ukrainian courts have already awarded over 173 million UAH in compensation from the Russian Federation]*. Retrieved from <https://opendatabot.ua/analytics/courts-ua-russia> [in Ukrainian].
25. *Rishennia Dzerzhynskoho raionnoho sudu m. Kharkova [Decision of the Dzerzhinsky District Court of Kharkiv]* vid 22 lystopada 2023 roku u spravi № 638/12435/23. Retrieved from <https://opendatabot.ua/court/115160289-c93b6ef5b2ae5ef046cd64b7867454fa> [in Ukrainian].
26. *Ukhvala Podilskoho raionnoho sudu m. Poltava [Order of the Podilskyi District Court of Poltava]* vid 17 sichnia 2025 roku u spravi № 553/88/25. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124511932> [in Ukrainian].
27. *Postanova Poltavskoho apeliatsiinoho sudu [Decision of the Poltava Court of Appeals]* vid 26 chervnia 2025 roku u spravi 553/88/25. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128698874> [in Ukrainian].
28. *Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu [Decision of the First Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation]* vid 14 sichnia 2026 roku u spravi № 553/88/25. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133578770> [in Ukrainian].
29. The United Nations Compensation Commission. Retrieved from <https://uncc.un.org/en/who-we-were/uncc-glance> [in English].
30. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro kompensatsiiu za poshkodzhennia ta znyshchennia okremykh katehorii obektiv nerukhomoho maina vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychyenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy, ta Derzhavnyi reiestr maina, poshkodzhenooho ta znyshchenoho vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychyenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy shchodo rozshyrennia pereliku katehorii osib, yaki maiut pravo na otrymannia kompensatsii za poshkodzhene maino» [On Amendments to the Law of Ukraine «On Compensation for Damage to and Destruction of Certain Categories of Real Estate Objects as a Result of Hostilities, Terrorist Acts, and Sabotage Caused by the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine, and the State Register of Property Damaged and Destroyed as a Result of Hostilities, terrorist acts, and sabotage caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine regarding the expansion of the list of categories of persons entitled to receive compensation for damaged property»: Draft Law of Ukraine No. 11085]: projekt Zakonu Ukrainy vid 14.03.2024 № 11085. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/43828> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 18.02.2026

Стаття прийнята до друку 17.03.2026

Стаття опублікована 30.04.2026.